त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः

शिशुपालवधपर्व

भीष्मकर्तृकं शिशुपालजन्मवृत्तान्तवर्णनम्

भीष्म उवाच

ऋषैषा चेदिपतेर्बुद्धिः यया त्वाऽऽह्वयतेऽच्युतम्।

भीमसेन महाबाहो कृष्णस्यैष विनिश्चयः।। ऋ

चेदिराजकुले जातस्त्र्यक्ष एष चतुर्भुजः।

रासभारावसदृशं ररास च ननाद च।। २-४३-१

तेनास्य मातापितरौ त्रेसतुस्तौ सबान्धवौ।

वैकृतं तस्य तौ दृष्ट्वा त्यागायाकुरुतां मतिम्।। २-४३-२

ततः सभार्यं नृपतिं सामात्यं सपुरोहितम्।

चिन्तासम्मूढहृदयं वागुवाचाशरीरिणी।। २-४३-३

एष ते नृपते पुत्रः श्रीमाञ्जातो बलाधिकः।

तस्मादस्मान्न भेतव्यमव्यग्रः पाहि वै शिशुम्।। २-४३-४

न च वै तस्य मृत्युर्वै न कालः प्रत्युपस्थितः।

मृत्युर्हन्तास्य शस्त्रेण स चोत्पन्नो नराधिप।। २-४३-५

संश्रुत्योदाहृतं वाक्यं भूतमन्तर्हितं ततः।

पुत्रस्नेहाभिसन्तप्ता जननी वाक्यमब्रवीत्।। २-४३-६

येनेदमीरितं वाक्यं ममैतं तनयं प्रति।

प्राञ्जलिस्तं नमस्यामि ब्रवीतु स पुनर्वचः।। २-४३-७

ऋमहद्बलं महद्भूतम् इत्युक्त्वा पुनरुत्तरम्।ऋ

याथातथ्येन भगवान्देवो वा यदि वेतरः।

श्रोतुमिच्छामि पुत्रस्य कोऽस्य मृत्युर्भविष्यति।। २-४३-८

अन्तर्भूतं ततो भूतमुवाचेदं पुनर्वचः।

यस्योत्सङ्गे गृहीतस्य भुजावभ्यधिकावुभौ।। २-४३-९

प्रतिष्यतः क्षितितले पञ्चशीर्षाविवोरगौ।

तृतीयमेतद्बालस्य ललाटस्थं तु लोचनम्।। २-४३-१०

निमज्जिष्यति यं दृष्ट्वा सोऽस्य मृत्युर्भविष्यति।

त्र्यक्षं चतुर्भुजं श्रुत्वा तथा च समुदाहृतम्।। २-४३-११

पृथिव्यां पार्थिवाः सर्वे अभ्यागच्छन्दिदृक्षवः।

तान् पूजयित्वा सम्प्राप्तान्यथार्हं स महीपतिः।। २-४३-१२

एकैकस्य नृपस्याङ्के पुत्रमारोपयत्तदा।

एवं राजसहस्राणां पृथक्त्वेन यथाक्रमम्।। २-४३-१३

शिशुरङ्कसमारूढो न तत्प्राप निदर्शनम्।

एतदेव तु संश्रुत्य द्वारवत्यां महाबलौ।। २-४३-१४

ततश्चेदिपुरं प्राप्तौ सङ्कर्षणजनार्दनौ।

यादवौ यादवीं द्रष्टुं स्वसारं तौ पितुस्तदा।। २-४३-१५

ऋतौ दामघोषं राजानम् अभिवाद्य यथाक्रमम्।ऋ

अभिवाद्य यथान्यायं यथाश्रेष्ठं नृपं च ताम्।

कुशलानामयं पृष्ट्वा निषण्णौ रामकेशवौ।। २-४३-१६

साभ्यर्च्य तौ तदा वीरौ प्रीत्या चाभ्यधिकं ततः।

पुत्रं दामोदरोत्सङ्गे देवी सन्न्यदधात् स्वयम्।। २-४३-१७

न्यस्तमात्रस्य तस्याङ्के भुजावभ्यधिकावुभौ।

पेततुस्तच्च नयनं न्यमज्जत ललाटजम्।। २-४३-१८

तद्दृष्ट्वा व्यथिता त्रस्ता वरं कृष्णमयाचत।

ददस्व मे वरं कृष्ण भयार्ताया महाभुज।। २-४३-१९

त्वं ह्यार्तानां समाश्वासो भीतानामभयप्रदः।

एवमुक्तस्ततः कृष्णः सोऽब्रवीद्यदुनन्दनः।। २-४३-२०

मा भैस्त्वं देवि धर्मज्ञे न मत्तोऽस्ति भयं तव।

ददामि कं वरं किं च करवाणि पितृष्वसः।। २-४३-२१

शक्यं वा यदि वाशक्यं करिष्यामि वचस्तव।

एवमुक्ता ततः कृष्णमब्रवीद्यदुनन्दनम्।। २-४३-२२

शिशुपालस्यापराधान् क्षमेथास्त्वं महाबल।

ऋइत्युक्तः पुण्डरीकाक्षः प्रत्युवाच महाबलः।ऋ

मत्कृते यदुशार्दूल विद्ध्येनं मे वरं प्रभो।। २-४३-२३

श्रीकृष्ण उवाच

ऋएवमेतत् पुरावृत्तं शिशावस्मिन् वृकोदर।

स जानन्नात्मनो मृत्युं कृष्णं यदुसुखावहम्।। ऋ

अपराधशतं क्षाम्यं मया ह्यस्य पितृष्वसः।

पुत्रस्य ते वधार्हस्य मा त्वं शोके मनः कृथाः।। २-४३-२४

भीष्म उवाच

एवमेष नृपः पापः शिशुपालः सुमन्दधीः।

त्वां समाह्वयते वीर गोविन्दवरदर्पितः।। २-४३-२५

इति श्रीमहाभारते सभापर्वणि शिशुपालवधपर्वणि शिशुपालवृत्तान्तकथने त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः।। ४३।।